

щів і ремісників узяли. Найбільший авантюрник полк. Тур не був караний, в кожному разі годі сього довідатись з „розыску“. Може вважали на єго уряд військовий та цінили хоробрість.

В Ромнах господарили донські козаки, головно при „стацїйному дѣлу“. Вони також показували лист гетьманський, що їм дозволяв усього. Рахунки обох сторін ніколи не годились з собою. Ізмайлов не міг дійти правди, коли показало ся, що обі сторони провадили рахунки недокладно. Що до особистих безправностей, то знали їх і Ромни. Подібно як в Котелві жадали начальники даремщини; крадіжи були річею звичайною.

Подібно й в Опшні указ гетьманський був мірилом господарки салдатської. Ріжниця в рахунках вельми велика. Місцевий війт вчисляв кривди від ратних людей. Двох старшин брали з сусідніх сіл гроші зовсім безправно, як казали „в почесть“. Капітан Сон приймив „в почесть 10 баранів. А вже геройства в добуваню напиктів переходять віру.“ Війт закидував майорови Франкови, що випив у нього два цебри пива, не заплативши йому. В гомеричному піяцтві відзначалась майже вся старшина опошнянська.

На сьому кінчить ся „розыскное дѣло“, що єго вів Ізмайлов майже пів року (від кінця січня до половини червня 1666 р.). Воно не довершене, — Ізмайлов був покликаний в Москву. Про се одначе бачимо, що він виповнив свою задачу совістно: не покривав гріхів своїх земляків, де вони були доказані — карав винних, не розбираючи ні чину ні стану. Ізмайлов показав, що і московські урядники тодішні, наколи хотіли, могли бути справедливими.

С. Томашівський.

В. О. Эйнгорнъ. Рѣчи произнесенныя Іоанникіємъ Галятовскимъ въ Москвѣ въ 1670. I—IX+1—13. (Чтенія въ И. обществѣ Исторіи и Древностей Р. 95, IV. М. 1895).

Відомо, що Йоанникій Галятовський приїздив до Москви за царя Олексія Михайловича. Про се писали вже арх. Амвросій в своїй історії руської ієрархії, Філарет в своїм словнику; пізнійше на се питання звернув увагу й проф. Сумцов. Але свідощтва отсих вчених трохи не згоджувались між собою що до дати приїзду Галятовського до Москви — 1670 чи 1671 р. — а потім й що до причини його приїзду — чи викликали його, чи він приїздив задля економічних справ свого монастиря. За Сумцовим й д. Ейнгорн кладе приїзд Галятовського на р. 1670 і каже, що приїздив він прохати у царя підмоги чернігівському Елецькому монастирю. В Москві Галятовський виголосив промову до ц. Олексія Михайловича, а 9 листопаду мав проповідь. В промові Галятовський казав про причину свого приїзду, прохав іменем Елецького монастиря підмоги

й в кінці — відповідно тодішньому етикету — випрошував для себе великої ласки — цілувати царську руку; се було йому дозволено, як відомо з черниговського документу XVII в., де сказано, що Галятовський одержав від царя велику ласку. Проповідь — се звичайна штучна промова Галятовського на текст евангелія про воскресення сина найської удови. Отсі дві промови зробили вражіння і дійшло до нас кілька їх копій. Д. Ёйнгори в статі своїй, подаючи отсі дві промови Галятовського, додає до них варіанти з інших відписів і наводить аналогічні місця до сих промов з праці Галятовського: „Ключ Розуміння“.

Цікаво порівняти отсі промови з иншими писаннями Галятовського: тоді нам буде зовсім ясно, як він приладжував їх до розуміння московської аудиторії. Ми не знаходимо тут тих слів та виразів українських, що він все уживає в своїх проповідях; їх замінено славянськими; д. Ёйнгори подає догадку, що, може, отцю редакцію прийняв на себе хто-небудь з українських вчених, що жили в Москві, на приклад Е. Славинецький чи С. Полоцький, але за се не звісно. Галятовський й сам, як добрий письменник, знав добре славянську мову й сам міг зробити ту працю. Зазначимо декотрі з таких виразів й слів: цорка — дщи, гды — егда, мовить — глаголетъ, шатанскої — дѣмонстей, жебы — яко, перебачилъ — оставилъ, повѣнулъ — тхнетъ і т. и. Одначе в такій виправленій редакції зустрічаємо все таки декотрі українські або польські вирази й слова — приятелка, ведлугъ, облюбеница, потентатъ, артыкулъ и т. и. Слів характерних великоросійських не помічаємо (хоч про їх і говорить д. Ёйнгори). Отсе уживання Галятовським в московських проповідях мови славянської наводить нас на ту думку, що Галятовський для своїх українських писань свідомо вибрав не спільно-літературну мову славянську, але українську, що одна тільки доступна була для української громади. Але вернемо ся знов до московських проповідей Галятовського. І в них виявились характерні ознаки українського проповідництва XVII—XVIII в. Находимо ми тут штучне порівняння дванадцяти тіл, що піддержували престол Олександра Македонського з 12-ма членами символа, порівняння ц. Олексія Михайловича з Соломоном, Юстиніаном і св. Володимиром, що теж пеклували ся про добро Церкви Божої. Знаходимо тут з другого боку приклади та порівняння з різних письменників давніх, з хронографів, природничої літератури і т. д. Можна зауважити виписи з Курція про Олександра Македонського, Елїана про Артаксеркса, Баронїя про Юстиніяна, Колумбана про звичаї Бразилійців і т. и.